

השתמשות בתנורים שלנו בשבת ויום טוב - שיעור 388

I. תנורים החדשים

(א) יש תנורים שיש בו דבר שנקרא "שבת Mode" ותכליתו הוא לעכב כמה דברים שנעשים בפתיחת התנור והם 1) eliminate tones or beeps 2) eliminate icon display 3) override 12-hour shut-off ואלו הג' הוא עצה טובה אמנם התכלית הרביעית שהוא יום טוב 4) permit temperature adjustments without displays or beeps on שנעשים שלושים או ששים רגעים אחר המעשה הפעולה הוי רק גרמא ולכן התיר הנשיא של Star-K ורק אלו שנעשית תחת בעלי הוראה היו מותרים להשתמש בו ביו"ט ונראה לי במחילת כבודו שאין להתיר (כ) עיין בשש"כ (י"ג - הערה נ"ח) בשם הגרשז"א דההיתר של גרמא להמתירים הוא רק על דרך מקרה אבל לא לנהוג כן בקביעות לכתחילה ובפרט דלדעת המג"א (תק"ד - ה) ושו"ע הרב (ט) והח"א (ה"ה - ה) לא התירו גרם כיבו ביו"ט אלא במקום הפסד (כ) וידוע דעת האג"מ (ד - ס) בדברים כאלו יש בו זלזול להעתידים ויש בדברים כאלו הזרע של השחתת השבת ח"ו וחדש אסור מן התורה (ג) וכן שמעתי מרב מנשה קליין שהתיר השעון שבת רק על נר חשמל והמזג אויר ולא על שום דבר אחר ובודאי אין להתיר השבת Mode (ז) המתג גרמא התיר רק להרופאים וכדומה שהמעשה מותר אפילו כדרכו משום ספק פקוח נפש אבל אין להתיר גרם זה בבית או באופן רגילה

(ב) התנורים אלו יש עוד ענין דעל גביו נעשה כעין זכוכית ולכן אינו נכון ליתן בלעך של מתכת עליו דשמא יתקלקל ולכן יש בעיא של שהייה וחזרה ואין לסמוך על ההיתר של כסוי הידית של הגאז וגם יותר טוב שלא להשתמש בהקדירה בלעך (עיין בשיעורים 145 & 151) ואבאר ואיברא אם הדבר מבושל כמאכל בן דרוסאי ואינו צריך להחזיר הקדירה אין צריך בלעך לבני אשכנז

(ג) התנורים החדשים שיש בהם מגירה (heating drawer) שמיוחד לחמם בו מאכלים שכבר נתבשלו ואין בו כח להתבשל עיין באג"מ (ד - ע"ד - ל"ה) דאם יש שם שתי מדות להגדיל האש אסור ולכן בנ"ד יש לאסור אם לא היה שם מע"ש כמו בהאט פלייט בנידונו ושמעתי דרב אלישיב אסר בנ"ד משום הטמנה דהטמנה ברובו שמייה הטמנה ודלא כהאג"מ (ד - ע"ד - ד) דאם משהו מן הקדירה אינה מכוסה לא נחשוב טמון

II. תנור הרגילה

(א) בענין תנור או קראק פאט חשמלי שהכין מע"ש שעון לפתוח החשמל בשעה ידועה בשבת יש לחקור אם האיסור של שהייה וחזרה רק אם הוא עצמו עשה הפעולה של שהייה או חזרה או אפילו בלא פעולת מעשה שהייה וחזרה אסור ועיין בחזו"א (ל"ח - ז) דאין האיסור תלוי במעשה העמדה של הקדירה על האש אלא במציאות הקדירה על הכירה בשבת משום גזירת שמא יחתה ובנידן דידן חשיב שהייה בתחלה ואסור ולכן אפילו עושה שהייה וחזרה ע"י נכרי או קטן או גרמא אסור (רמ"א הי"ג - ה) ועוד דאם אחר עשה מעשה שהייה שלא ברשותו מ"מ אסר הקדירה ולא שייך בזה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו (בה"ל ט"ז) משום שלא אסרו הפעולה אלא המציאות והמצב (עיין בספר אילה שלוחה זף קע"ט) אמנם עיין בציין אליעזר (ז - ט"ז) שהביא פסק של החתם סופר במופלגי תורה דפ"פ דמיין דמקילין בדבר ורב הענקין בעדות לישראל (דף 122) חלק בין חימום דמותר ובין בישול ע"י שעון דאסור ועיין בשערים מצויינים בהלכה (ט"ז - מ"ז) יש תשובת כתב יד של רב משה פיינשטיין משנת תשמ"ג דלעשות מלאכת בישול בשבת ע"י שעון חשמלי שיבעיר למחר אין להקל אף כשהוזמן לשבות אצל אחד שמקיל בזה ורק בהדלקת וכבוי הנרות דחשמל אין למחות ואף גם זה לא ידוע הטעם לחלק (אג"מ ד - ס) ואם נתן הקדירה בשבת קודם פתיחת החשמל אסור לדברי הכל משום סוף אש לבוא (מ"ב ש"ח - קי"ח) וסגירת החשמל ע"י השעון מותר בשבת להחזו"א ולאג"מ אסור

(ב) בענין תנורים שיש בהם טערמוסטאט

מותר לפתוח התנור בשבת כשהאש אינה דולקת דנראה שאינו פס"ר כיון שאפשר לפתוח דלת התנור והאש לא תדלק וא"כ הוי דשא"מ (אג"מ ד - ט"ד - כ"ח) אמנם אם פתיחת דלתו ע"פ רוב עשויה להגדיל את ההלהבה אסור לדברי הכל (שש"כ ב - כ"ט)

ג) הנחת חלה או קוגל על גבי בלעך שעל האש

עיי' באג"מ (ד - ט"ד אות מ"ג) דאין ע"ג הבלעך מקום שדינו כמו נגד המדורה (שי"ח - ט"ו) שמותר להניח שם דבר יבש מבושל כ"צ ושאינו מדורה שהוא רק כסמיכה והיכרא איכא מחמת שהצריכו להתרחק קצת ובתנורים שלנו לא שייך זה והוא בדין חזרה עיי' בספר מאור השבת (ג - דף תקל"ג) שהביא מכתב מהגרשו"א דכיון דאין רגילים לאפות חלה או קוגל על בלעך שעל הכירה וכיון שלא מיחזי כאופה דינו כהפסק קדירה וקיל טפי מגרופה וקטומה ואין חוששין לשמא יטעו אך כיון שמאחרונים (חוץ מהדגול מרובה ה"ג - ג) משמע קצת שאוסרים לכן הוא חזר ופסק לאיסור וע"ע בשו"ת אור לציון (ג - ל"ג) שמקיל בדבר משום שהוא חשיב כנגד המדורה או כהפסק קדירה

ד) חזרה בתוך התנור שמעתי מהגאון רב דוד פיינשטיין חידוש נפלא שאביו הגאון רב משה לא סבר דצריך קופסא מד' דפנות לחזרה לתוך התנור כמו שכתב רב שמעון איידער בספרו החשובה (דף ט"ו) ונכתב גם כן בקיצור באג"מ (ד - ט"ד - כ"ו - כ"ז) אלא הוא ענה לו על שאלתו שזה מועיל לחזרה אבל גם בלעך רגילה מועיל בזמן הזה תוכה אינו חמור יותר מעל גבו דכמו שהבלעך הרגילה מועיל לעל גבו כך מועיל לתוכו ודברתי עם רב שמעון והוא לא רצה לקבל דבריו ועיי' בספרו בסופו (דף ט"ו - אות ל"ג) ששם נכתב השאלה בשלימותו ולא כמו שנכתב באג"מ ה"ל ועוד שמעתי מרב דוד פיינשטיין דחזרה לתוך הקראק פאט מותר אם יכסה הידית לבד או אפילו חתיכה אחת של נייר אלומיניום בתוכו בלא כסוי הידית די וצ"ע

ה) נייר כסף - האם מועיל לכסות בזה הגעז במקום הבלעך

עיי' באג"מ (ד - ט"ד אות כ"ז) דבתנור צריך שיהא הפסק הבלעך גם אצל הדפנות ולמעלה כיון שמחמים גם משם ולכן צריך קופסא של ד' דפנות כן משמעות הענות ולכן בקראק פאט או בתנור אינו מועיל נייר כסף רק באופן זה

דעת הגרשו"א דנייר אלומיניום לא מועיל כיון שאין ניכר שהניחו לצנן החום דאפשר שהניחו לשמור על הנקיון (שבות יעקב נסוף פיק ח) אבל שנייר כסף כפול אם הוא מקומט ולא מקופל בצורה חלקה הוא ממעט החום הרבה יותר מנייר יחיד וחלק וגם צריך שלא ישרף דלא דמי לקטמה והובערה דבנ"ד שידוע שישרף אין זה גילוי דעת שאין צריך להאש ועיי' באג"מ (ד - ט"ד - ב) דאם נפל הבלעך אין חשוב קטום

ו) טח בטיט בעניני שהייה עיי' ברמ"א (ה"ד - ה) דבתנור שטח בטיט או שאינו אופה לצורך שבת רק למו"ש לא גזרינן שמא יחתה וה"ה כשסתם התנור בסרט שקורין tape (הלכות שבת דף 337) וכתב החזו"א (ל"ז - ז) דאם סגר הכפתורים דינו כמו טוח בטיט וע"ע באג"מ (ד - ט"ד אות כ"ה ול"ד) דמשמע משם דאין מועיל tape או מנעול על הכפתור

ז) הטמנה בקראק פאט כיון שיצא הדבר מכתב ידו של הגרשו"א אויערנך שהקראק פאט חשוב מוטמן והסכים לו הגאון רב י"ש אלישיב צריך להחמיר כשיטתם ועיי' בשיעור 141 הצדדים לאיסור וכן פסק רב יעקב פאזען אבל מי שהולך כסדר בפסקי רב משה פיינשטיין אין צריך להחמיר וטעמו משום הטמנה ברובה אין חשוב הטמנה וצריך כולה דוקא ועוד יש סניפים להתיר (ל) הואיל והוא דרך בישולו של הכלי וכאילו היה מחובר להכלי וצריך הטמנה דוקא בדבר אחר (עיי' בשו"ת עמק התשובה (ב - ב) וכן שמעתי מרב מנשה קליין ומרב מרדכי מרכז) (ה) אם יש אויר מפסיק כנידן דידן אינו חשוב הטמנה (תוס' שנת מ"ח - ד"ה דזיתים) (ז) ועוד דאם סתם הידות של הקראק פאט בסרט שקורין tape נקרא טח בטיט ומותר (חזו"א ל"ז - סק"ז) (ח) ועוד דנקרא דבר שאינו מוסיף הבל אם מבושל ורק מעמיד החום (ילקוט יוסף שנת ח - דף ק"ח) (ט) ועוד סניף דדעת הרשב"ם ורבינו יוסף בתוספות (שנת מ"ז: ד"ה צמה טומנין) שכל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו איסור משום הטמנה ועוד סניף ממה שכתב השבלי הלקט שבבית יוסף (ס"ס ה"ג) בשם רב ישעיה דכל מידי דשרי להשהותו ע"ג כירה שאינה גרופה וקטומה שרי לטומנו והמקילים ודאי יש מי לסמוך עליו